4(72)2012

НОВА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

«НОВА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (72) 2012 р.

Засновано у грудні 1994 року Видається 1 раз на квартал

Зареєстровано Міністерством юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 16684-5256 ПР від 28.05.2010 р.
Засновники: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (РОІППО), Рівненський державний гуманітарний університет.
Схвалено вченою радою РОІППО (протокол № 4 від 3 вересня 2012 р.)

Журнал «Нова педагогічна думка» входить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук. (Постанова Президії ВАК України № 01-05/5 від 1 липня 2010 року).

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Микола Віднічук, кандидат педагогічних наук, доцент, академік УААН, заслужений працівник освіти України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Владислав Вербець, доктор педагогічних наук, професор
Тетяна Гавлітіна, кандидат педагогічних наук, доцент, - заступник головного редактора
Максим Гон, доктор політичних наук, професор
Анатолій Дем'янчук, доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШУ
Світлана Литвиненко, доктор педагогічних наук, професор
Юрій Олексін, кандидат педагогічних наук, доцент
Іван Малафіїк, доктор педагогічних наук, професор
Роман Павелків, доктор психологічних наук, професор, академік АН ВШУ, заслужений працівник освіти України
Степан Пальчевський, доктор педагогічних наук, професор, академік УААН
Юрій Пелех, доктор педагогічних наук, професор
Тамара Поніманська, кандидат педагогічних наук, професор
Руслан Постоловський, кандидат історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
Людмила Савчук, кандидат педагогічних наук, доцент
Андрій Сяський, доктор технічних наук, професор

Видавець: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Адреса редакції та видавця:
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
вул. Чорновола, 74, м. Рівне, 33028
тел./факс: 0(362) 22-22-02
e-mail: roippo@mail.ru, www. roippo.rivne.com.

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ. ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Баталія Л. Порівняльний аналіз альтернативних шкіл Чехії, Польщі і Словаччини 3
Кочеригін Л. Історичні аспекти індивідуалізації навчання у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації 7

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Мельник Н. Аналіз досліджень з управління освітою в умовах різних рівнів адміністративного поділу (устрою) 10
Ковальчук П. Теорія управління розвитком закладу післядипломної педагогічної освіти на основі моніторингових досліджень 17
Смирнова М. Дистанційна форма навчання як складова андрагогічної моделі підвищення кваліфікації керівників шкіл 20
Дементьєва Т. Система діяльності КВНЗ "Харківська академія неперервної освіти" щодо екологізації навчально-виховного процесу в закладах освіти Харківського регіону 24
Химинець О. Юридична складова інноваційної діяльності навчально-виховного закладу 26
Шофолов Д., Рідей Н., Загайко О. Системно-структурний аналіз державних програм у сфері освіти і науки: стан і перспективи 30
Демченко В. Проблеми визначення обдарованості в системі підготовки педагогів до роботи з обдарованими школярами 36

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Райковська Г. Моделювання пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційних технологій у процесі графічної підготовки 39
Олексін Ю. Проблема розмежування змісту понять "індивідуалізація" та "диференціація" навчання 43

ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Мовчун А. Позитивна мотивація як одна із головних педагогічних умов використання ділової гри 46

МОВОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРА

Мандрик Н. Власна назва як засіб творення характеру в художньому тексті (за творами Павла Загребельного про Київську Русь) 49
Деркач Л. Формування риторичної компетенції студентів вищого педагогічного навчального закладу під час вивчення курсу "Українська мова (за професійним спрямуванням)" 53

© РОІППО, 2012

Рівне. 2012

Трифонова О. Змістова характеристика феномена "мовна особистість" ... 55
Середюк Л., Данилова Н. Навчання діловому листуванню англійською мовою ... 59
Філіпчук О. Розвиток творчої особистості засобами англійської мови з використанням інтерактивних технологій навчання ... 61
Тіт Н. Особливості діагностування рівня сформованості комунікативної компетентності з іноземної мови у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку ... 64
Лаврентчук В. Інтерпретація образу Івана Мазепи у світовій літературі першої половини XIX століття ... 69
Августюк М. Функціональний підхід до вивчення текстів художньої літератури ... 75
Коса Т. Дидактичні стратегії продукування навчального тексту як засіб управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації ... 79

ПОЧАТКОВА ОСВІТА. ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ
Павелко В. Шляхи підвищення рівня усвідомлення молодшими школярами матеріалу усної та письмової нумерації цілих невід'ємних чисел ... 82
Гудовсек О. Сучасні тенденції розвитку естетичного виховання молодших школярів ... 86
Сокаль В. Теорії виникнення ігрової діяльності ... 89

ІСТОРІЯ. ПРАВОЗНАВСТВО
Слесик К. Особливості методики формування етичної культури учнів основної школи у процесі навчання суспільствознавчих предметів ... 92

ПРИРОДОЗНАВСТВО. ТЕХНОЛОГІЇ
Бордюк М., Шевчук Т., Бордюк Н. Специфічні принципи дидактики вищої школи і їх реалізація при формуванні знань про полімерні матеріали у майбутніх педагогів ... 96
Котелюк Н. Туризм як одна із пріоритетних галузей розвитку депресивних регіонів України ... 103

МУЗИКА. ЕСТЕТИКА
Дрозда П. Оволодіння навичками гри на музичному інструменті як один із чинників підготовки майбутнього педагога-хореографа ... 107
Бондарчук А. Виховання в студентів музично-педагогічних факультетів культури міжособистісних взаємин засобами музичного мистецтва ... 110
Тарківська-Нагиналюк О. Музично-теоретичний та педагогічний аспекти поняття "музичний ритм" ... 113
Димченко С. Формування творчої самостійності студентів у класі диригування на сучасному етапі ... 117
Бенещук Р. Хореографія як засіб гармонізації розвитку молодших школярів ... 120
Васірук С. Актуальні проблеми мистецько-педагогічної освіти майбутніх викладачів хореографічних дисциплін ... 123
Мартиненко О. Засоби активізації виховного процесу в практиці роботи дитячих хореографічних колективів ... 125
Сердюк Т. Вивчення народної творчості засобами українського танцю ... 129

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЩОДО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ"
Барабаш О. Становлення компетентнісного підходу у сучасній освіті ... 133
Богачик М. Розвиток інформатичної компетентності педагогів та менеджерів освіти в сучасному інформаційному просторі ... 137
Бухальська С. Післядипломна освіта як засіб розвитку педагогічної компетентності викладачів медичного коледжу (із досвіду співпраці Рівненського ОІППО та Рівненського базового медичного коледжу) ... 140
Ворон О. Удосконалення інформаційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної педагогічної освіти ... 144
Гринькова Н. Професійна компетентність сучасного викладача: теоретичний аспект ... 147
Дмитришина Н. Генетико-прогностичні аспекти національно-патріотичного виховання у вітчизняних загальноосвітніх закладах ... 149
Кіндрат І. Використання інтелектуальних карт у плануванні та організації освітнього процесу ... 153
Королюк С. Управління знаннями менеджерів шкільного рівня ... 156
Костюкова О. Людський капітал навчального закладу в умовах економіки знань ... 160
Кристопчук Т. Післядипломна педагогічна освіта в країнах Середземномор'я: випереджувальний характер ... 162
Литвиненко С. Соціально-педагогічні технології у роботі з сім'єю ... 165
Ліончук Р. Гендерна компетентність педагога у системі випереджувальної післядипломної педагогічної освіти ... 168
Лютко О. Забезпечення випереджувального характеру розвитку професійної підготовки педагога через синергію ключових компетентностей ... 171
Мачинська Н. Принципи відбору змісту педагогічної освіти магістрантів ... 173
Нагорна О. Застосування оздоровчих технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами ... 176
Нечипорук Л. Ноосферна освіта в системі підготовки педагогів як вагомий ресурс розвитку суспільства ... 179
Овадюк О. Самоосвітня діяльність як важливий фактор випереджувального розвитку професійного становлення педагога ... 183
Оксенюк О. Національно-патріотичні аспекти виховної діяльності на уроках історії в загальноосвітніх навчальних закладах у світлі вимог інформаційного суспільства ... 187
Смольська Л. Українська освіта: економіка впорядкування ... 190
Стихун Н. Театральна педагогіка як джерело збагачення професійними знаннями педагогів у системі випереджувальної післядипломної освіти ... 193
Хільковець В. Раціоналізація управлінської праці менеджера освіти в сучасному інформаційному просторі ... 195
Цимбалюк І. До питання методології конструювання змісту освіти у курсовому підвищенні кваліфікації ... 198
Шуляк Н. Науково-методичний супровід діяльності педагогів щодо формування у старшокласників ціннісного ставлення до людини ... 200
Юрчук Л. Роль громадськості у формуванні освітніх послуг ... 206
Яценюк Л. Реалізація командного підходу до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного (інтегрованого) навчання ... 210

УДК 378.147.111 (091)

Леонід КОЧЕРИГІН,
аспірант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті Національного університету біоресурсів і природокористування України

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Сучасні зміни та вдосконалення системи освіти, які пов'язані з оновленням змісту, методик і технологій організації процесу загальної, професійної і вищої освіти, — досить складне та багатогранне явище. Одним із важливих компонентів цього оновлення є індивідуалізація процесу навчання, що забезпечує не лише збереження, а й розвиток індивідуальності особистості. Особлива роль у практичній реалізації принципів індивідуалізації навчання належить вищим навчальним закладам І-ІІ рівнів акредитації.

Ключові слова: *індивідуалізація навчання, індивідуальний підхід, індивідуальна робота, землевпорядкування, ВНЗ, навчальний процес.*

Современные изменения и усовершенствование системы образования, связанные с обновлением содержания, методик и технологий организации процесса общего, профессионального и высшего образования, — достаточно сложное и многогранное явление. Одним из основных компонентов этого обновления является индивидуализация процесса обучения, которое обеспечивает не только сохранение, но и развитие индивидуальности личности. Особая роль в практической реализации принципов индивидуализации обучения принадлежит высшим учебным заведениям I-II уровней аккредитации.

Ключевые слова: *индивидуализация обучения, индивидуальный подход, индивидуальна работа, землеустройство, ВУЗ, учебный процесс.*

Recent changes and improvement of education, which is related to updating the content, methods and technology organization of general, vocational and higher education is quite complex and multifaceted phenomenon. One important component of this update is individualization of the learning process, which provides not only preserve but also promote the development of personality of the individual. Special role in the realization of the principles of individualized learning belongs to higher education institutions I-II levels of accreditation.

Key words: *individualization of education, individual approach, individual work, land, higher educational establishment, educational process.*

У галузі землевпорядної освіти підготовка майбутніх фахівців зорієнтована на розвиток в них особистості, оскільки в сучасних умовах потрібен професіонал, здатний ефективно впроваджувати в систему управління земельними ресурсами та регулювання земельних відносин новітні технології. Разом із тим, постає питання щодо специфіки підготовки майбутніх фахівців у галузі земельних відносин, оскільки за рахунок збільшення часу на самостійну роботу студентів (50-70 % навчального часу) скорочуються аудиторні години. Це призводить до переорієнтації навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану та особистісно орієнтовану форми.

Відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та положень Болонської декларації, модернізація вищої школи передбачає посилену увагу до підвищення якості навчального процесу, наслідком якого є розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця. Одним із напрямів досягнення цього, поряд із самостійною роботою студентів, є індивідуальна. Як засвідчує практика, розвиток індивідуальної роботи зі студентами позитивно впливає на формування їх професійної мотивації та успішне входження у студентське середовище.

Аналіз актуальних досліджень. Питання використання індивідуальної форми навчання у вищій школі широко відображені в дослідженнях педагогів, психологів та методистів. Їх праці стосуються як загальних положень, так і окремих аспектів: індивідуалізації навчання (А.О.Богопольський, В.М.Володько, В.Х.Гашимова, Н.С.Завізєна, Г.М.Коберник, М.А.Мартинович, М.І.Махмутов, Т.Д.Мішковська, Т.А.Некрасова, В.В.Одинцов, Л.Є.Смалько, М.М.Солдатенков, Н.Д.Соловйова, А.Л.Стеблецький, І. Е.Унт); індивідуальної та індивідуально-творчої роботи (В.К.Буряк, Л.В.Кондратова, В.Г.Моторіна); технології індивідуального навчання (Л.А.Липова, Ю.А.Макаров); реалізації індивідуального підходу (А.О.Кірсанов, С.М.Овчаров, М.М.Сосяк, І.А.Шайдур); формування індивідуального стилю діяльності у процесі навчання (Є.О.Климов, В.С.Мерлін).

Мета статті – дослідити історію розвитку та сучасне тлумачення понять «індивідуальний підхід», «індивідуальна робота», «індивідуалізація»; виявити сукупності найефективніших методів, форм, засобів і технологій навчання як складових організаційно-методичного супроводу навчального процесу, реалізація яких забезпечує результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації у ході опанування ними фахових дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна проблема індивідуалізації навчання не нова. Історико-педагогічні дослідження доводять, що її джерела сягають своїм корінням далекого минулого. Суттєвого розвитку ідеї індивідуалізації навчання вперше отримали у працях Д.Беллерса, Д.Дідро, Я.А.Коменського, Ж.Ж.Руссо, а також у педагогічній антропології, основи якої були закладені К.Ушинським.

Ідеї К.Ушинського розвинули у своїх працях Н.Бунаков, В.Водовозов, М.Драгоманов, П.Куліш. Зокрема, ними досліджено можливість використання активних методів навчання, урахування біопсихічних якостей учнів та інші аспекти індивідуалізації навчання. Аналіз праць А.Кірсанова, І.Унта, Є.Рабунського, В.Шаталова та ін., у яких були розглянуті питання

визначення базових закономірностей, що ґрунтуються на індивідуалізації навчання [1- 3; 8], сприяв виокремленню таких положень:

- результат від застосування одного педагогічного прийому або засобу не є однаковим у різних студентів, що зумовлено особливостями розвитку особистості;

- розвиток окремо взятої особистості пов'язаний із розвитком особистостей, що її оточують.

Таким чином, однією з основних ідей індивідуалізації навчання у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації є підвищення ефективності застосування педагогічних прийомів і технологій шляхом урахування індивідуальних особливостей студента як складової розвитку всього колективу.

Упродовж останніх років дослідження з проблеми індивідуалізації навчання у вищій школі значно активізувалися. Це зумовлено пошуками шляхів модернізації навчально-виховного процесу у ВНЗ з метою його оптимізації, підвищення ефективності, приведення у відповідність зі світовими освітніми стандартами та вимогами до рівня професійної підготовки фахівців, що постійно зростають.

Питання, пов'язані з індивідуалізацією навчання в університетах, у своїх кандидатських дисертаціях досліджували Н.С.Завізєна, Ж.В.Ковалів, П.С.Носов, С.М.Овчаров, Л.Є.Смалько та інші. Водночас проблема використання індивідуальної форми навчання предметів землевпорядного циклу у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації спеціально не досліджувалася. Цей висновок також стосується і методики організації індивідуальної роботи зі спеціальних дисциплін майбутніх техніків-землевпорядників. Сучасні імперативи розвитку основних положень щодо застосування принципу індивідуалізації навчання у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації вимагають надання цьому питанню подальшого розвитку та формулювання нових підходів у питанні наближення навчального процесу до індивідуальних особливостей окремого студента.

Сьогодні перед ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації поставлене чітке завдання: забезпечити якісну підготовку кваліфікованого фахівця, здатного нестандартно мислити, творчо працювати, брати на себе відповідальність за прийняті рішення, а також задовольняти потребу кожного студента в інтелектуальному і культурному розвитку.

Варто зазначити, що в ході професійної підготовки фахівця у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації на індивідуалізацію навчання слід звернути особливу увагу. У зв'язку з цим, основними напрямами вирішення проблеми індивідуалізації сучасної вищої освіти є виокремлення концепції індивідуалізації навчання засобами інформаційних технологій, мотиваційний підхід та педагогічні інновації.

Індивідуалізація навчання потребує взаємодії викладача та студента, тому формування мотивації до активних дій у навчальному процесі відіграє важливу роль. Індивідуалізація є засобом формування мотивації до навчання. Завдяки індивідуальному підходові викладачі спроможні впливати на ті особисті, професійні та психологічні риси студента, що відповідають за формування позитивної мотивації до навчання.

Індивідуальна форма навчання – одна з форм організації навчального процесу, що передбачає урахування індивідуальних відмінностей та особливостей кожного з учнів чи студентів з метою їх становлення як особистостей.

Визначальними для осмислення аспекту особистісного становлення можна вважати концепції І.Д.Беха, М.Й.Боришевської, І.В.Дубровіної, О.Л.Кононко, В.К.Котирло, М.В.Крулехт, В.Т.Кудрявцевої, О.А.Шаграєвої та інших.

Говорячи про індивідуалізацію навчання у вищій школі, ми постійно звертаємося до понять індивідуальності та особистості, які не є тотожними.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень, присвячених різним аспектам вищеозначених дефініцій, довів, що досі немає єдиного тлумачення понять «індивідуальний підхід», «індивідуальна робота», «індивідуалізація», недостатньо розкрита їх сутність, а також наявні невпорядкованість та певні розбіжності у визначеннях.

Проблему розвитку цих понять в історичному контексті, на наш погляд, можна охарактеризувати за кількома напрямами.

Перший напрям тлумачить принцип індивідуального підходу як: «основоположення» (Я.А.Коменський), «правило» (Ф.А.Дістервег), «підхід» (В.М.Галузинський, Н.К.Гончаров, Б.П.Єсипов), «спосіб» (Л.В.Кондрашова, В.З.Юркевич), «гаму персональних і колективних педагогічних засобів впливу» (М.Л. Портнов), «принцип педагогіки» (Ю.К. Бабанський, В.М. Галузинський, Ю.К.Гербєєв, С.У.Гончаренко, В.І.Лозова, І.Т.Огородніков, Г.І.Щукіна та ін.), «одну з форм спілкування вихователя з вихованцем» (К.М. Гуревич), «важливу складову методики навчально-виховної роботи» (Г.С.Костюк) [4; 6; 7; 9].

Одні дослідники відносять індивідуальний підхід до понять часткового характеру – правил, принципів (Н.Д. Левітов), інші — зводять його до врахування індивідуальних розходжень учнів (Л.П.Мусялик, Г.Нойнєр) чи звужують, співвідносячи з вимогами до методів і форм організації навчального процесу (Л.Г.Ковальов).

На думку російського дидакта Є.С.Рабунського, індивідуальний підхід слід здійснювати у тісному зв'язку з іншими дидактичними принципами, адже відносно ізольований розгляд цього принципу можливий лише в межах розумної абстракції, що полегшує розуміння та практичну реалізацію його в єдиному цілісному навчально-виховному процесі [1].

З одного боку, він слугує конкретизації інших принципів, які розкривають соціально-типові вимоги до навчання й виховання, а з іншого – визначає вимоги до змісту освіти, методів та організаційних форм із метою формування творчої індивідуальності кожного студента. Його реалізація передбачає часткові (тимчасові) зміни у досягненні першочергових завдань і окремих питань у ході навчально-виховної роботи, постійну видозміну методів та організаційних форм [1].

Отже, незважаючи на розбіжності в поглядах, більшість учених-дослідників виділяє індивідуальний підхід як найважливіший принцип навчально-виховного процесу, який здійснюється різноманітними шляхами в тісному зв'язку з іншими принципами.

Терміни «індивідуальна робота» й «індивідуалізація» науковці також тлумачать неоднозначно. Так, індивідуальну роботу розуміють як: «одну із форм організації навчального заняття» (Б.П.Єсипов, А.П.Кондратюк); «здійснення індивідуального підходу в навчанні» (М.А.Данилов, Є.С.Рабунський, М.Н.Скаткін); «виконання школярем навчального завдання» (В.І.Лозова, П.Г.Москаленко, Г.В.Троцко); «форму організації пізнавальної діяльності» (В.К.Бу-

ряк, Л.А.Гапоненко, Л.В.Кондрашова); «найважливішу форму виховання» (В.С.Юркевич); «самостійну роботу» (Ю.К.Бабанський, Г.Нойнер).

Щодо поняття «індивідуалізація», то у вітчизняній педагогічній літературі воно з'явилося у 60-х роках XX ст. Зокрема, індивідуалізацію розглядали: з точки зору навчально-виховного процесу – як вибір форм, методів, прийомів навчання; змісту освіти – як створення навчальних планів, програм, літератури; побудови системи освіти – як формування різних типів навчальних закладів, груп, класів.

Другий напрям передбачає виділення в поняттях «індивідуальний підхід», «індивідуальна робота», «індивідуалізація» нових ознак як головних із тенденцією до їх зростання у процесі розгляду й вивчення. Наприклад, російський дослідник Є.С.Рабунський виділив та аргументував 12 суттєвих ознак індивідуального підходу: гуманність, колективізм, активність, спрямованість на кожного учня, динамічність, спадкоємність, перспективність, двосторонній характер, різноманітність шляхів здійснення, наявність певних етапів здійснення, неприпустимість оцінки якості кількістю заходів, наявність рушійних сил, єдність вимог [1].

Більшість дослідників пов'язує поняття «індивідуалізація» з навчальним процесом, виокремлюючи при цьому загальні ознаки (притаманні кожній із груп) та ознаки індивідуалізації (щодо змісту освіти й організації навчання).

Ознаками, які характеризують індивідуалізацію змісту освіти, є такі, що сприяють визначенню норм знань і розвитку учнів; повноти і глибини вивчення навчального матеріалу; кількості завдань і їх складність; індивідуальних освітніх програм.

Серед ознак, що характеризують індивідуалізацію організації навчання: «оптимальна зайнятість учнів на уроці», «посильна розумова напруженість», «залежність від підготовленості й темпу роботи учнів», «пізнавальна діяльність — складна і привабливa», «наявність індивідуально-типологічних груп», «індивідуальний підхід до кожної групи», «розвиток індивідуально-типологічних особливостей», «наявність завдань різного ступеня складності», «навчання необхідним прийомам пізнавальної діяльності», «індивідуальний темп і стиль роботи», «наявність різноманітних форм і методів», «оптимально організований навчально-виховний процес».

До загальних ознак індивідуалізації варто віднести наступні: «постановка та вирішення конкретних навчальних завдань», «відповідність меті діяльності та реальним пізнавальним можливостям», «застосування на всіх етапах навчання», «наявність індивідуального підходу».

Іноді індивідуалізацію навчання трактують також як урахування індивідуальних особливостей учителя, формування індивідуального стилю викладання [5], особливу організацію процесу навчання, яка охоплює всі його ланки. Необхідність індивідуалізації як особливої організації навчання зумовлена різним рівнем підготовки студентів та розвитком їх індивідуальних здібностей.

Є.С.Рабунський також зауважує, що результат індивідуалізованого навчання безпосередньо залежить від конкретизації найближчих завдань, від умілої організації навчального матеріалу, гнучкості обраної методики, рівня освіченості та педагогічної майстерності вчителя. Головним критерієм ефективності він називає темп просування до пізнавального інтересу, до вищих рівнів успішності та пізнавальної самостійності.

Мета індивідуального навчання у ВНЗ I-II рівні акредитації – це не лише досягнення високих результатів у засвоєнні знань студентами, а, перш за все, розвиток індивідуальних якостей, становлення майбутнього фахівця як особистості. На сьогодні проблема індивідуалізації є недостатньо розробленою й обґрунтованою як в основній, так і вищій школі. Ряд важливих аспектів залишається не висвітленим. Не розроблено інтегрованої теорії щодо індивідуалізації в управлінні навчально-дослідною роботою, не чітко розмежовується сутність і відмінність понять «індивідуалізація освіти», «індивідуальний підхід», «індивідуалізація особистості».

На сучасному етапі як засіб індивідуалізації навчання розглядаються інформаційні технології. Це пов'язано з тим, що комп'ютерні технології відкривають перед викладачами ВНЗ нові можливості в організації самостійної роботи, педагогічній діагностиці, сприяють формуванню знань, умінь і навичок, дозволяють індивідуалізувати навчальний процес завдяки диференціації навчального матеріалу.

Для того, щоб майбутні фахівці досконало володіти автоматизованими системами управління виробництвом, використовували активні методи у своїй практичній діяльності, їх потрібно навчати активними методами. Застосування комп'ютерного моделювання, анімації, звуку дозволяє зробити навчальний процес більш цікавим, різноманітним та ефективним. У зв'язку з цим, важливого значення набуває інформатизація вищої освіти, яка органічно пов'язана з процесом її індивідуалізації.

Щоб підготувати сучасного, здатного до самовдосконалення, самоосвіти, самореалізації спеціаліста-землевпорядника, обов'язково слід ураховувати індивідуальні особливості студента, створити сприятливі умови для розвитку та вдосконалення його психолого-фізіологічних задатків. Саме індивідуалізація навчально-дослідної роботи у ВНЗ I-II рівнів акредитації забезпечить реалізацію означених вимог.

Висновки. Аналіз теоретичної спадщини провідних українських та російських педагогів дає підстави стверджувати, що індивідуалізація як особлива організація навчання має свої переваги та особливості й сприяє:

- систематичному та планомірному вивченню сильних та слабких сторін студента;
- тривалій та систематичній роботі, яка передбачає часткові (тимчасові) зміни у досягненні першочергових завдань і окремих питань у ході навчально-виховної роботи;
- обов'язковому пристосуванню цілей та змісту науково-дослідної роботи до рівня підготовки студентів, тобто спрямованість на кожну окрему особистість.

Розробка та впровадження педагогічних інновацій з метою підготовки фахівців-землевпорядників є одним із перспективних напрямків наукових досліджень, який потребує розвитку як на рівні навчального процесу в окремому закладі, так і в масштабах усієї системи вищої освіти I-II рівнів акредитації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рабунский Е.С. Индивидуальный подход в обучении / Е.С.Рабунский. - М.: Педагогика, 1981. - 168 с.

2. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения / И.Э.Унт. - М.: Педагогика, 1990. - 192 с.

3. Кирсанов А.А. Индивидуальный подход к обучению / А.А.Кирсанов. - Казань: Наука, 1980. - 214 с.

4. Кондрашова Л.В., Буряк В.К., Гапоненко Л.А. Индивидуальная работа студентов по педагогическим дисциплинам / Л.В.Кондрашова, В.К.Буряк, Л.А.Гапоненко. - Кривой Рог, 1995. - С. 27.

5. Общая психология / под ред. А.В.Петровского. - М.: Просвещение, 1977. - 431 с.

6. Есипов Б.П. Основы дидактики / Б.П.Есипов. - М., 1967. - С. 354.

7. Педагогика / под ред. И.П. Огородникова. - М., 1968. - 219 с.

8. Шаталов В.Ф. Точка опоры / В.Ф.Шаталов. - М.: Педагогика, 1987. - 256 с.

9. Український педагогічний словник / [С.Гончаренко]. - К.: Либідь, 1997. - 376 с.

Дата надходження до редакції: 27. 07. 2012 р.

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 37.012:37.014.63

Надія МЕЛЬНИК,
завідувач кабінету координації методичної роботи, доцент кафедри управління освітою Рівненського ОІППО

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ З УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УМОВАХ РІЗНИХ РІВНІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОДІЛУ (УСТРОЮ)

У статті здійснено аналіз праць із проблем управління освітою в умовах різних рівнів адміністративно-територіального поділу (устрою), зокрема управління навчальними закладами в умовах освітнього округу (первинний рівень), управління районних (міських) відділів (управлінь) освіти.

Ключові слова: *управління освітою, система управління, адміністративно-територіальний поділ (устрій), регіон, освітній регіон, освітній округ, окружна освітня система.*

В статье осуществлен анализ работ по проблемам управления образованием в условиях различных уровней административно-территориального деления (устроя), в частности управления учебными заведениями в условиях образовательного округа (первичный уровень), управления районных (городских) отделов (управлений) образования.

Ключевые слова: *управление образованием, система управления, административно-территориальное деление (устрой), регион, образовательный регион, образовательный округ, окружная образовательная система.*

The article analyzes the works on problems of management education indifferen levels of the administrative-territorial division (organization), including management of educational institutions in educational district (primary level), management of district (city) departments (offices) education.

Key words: *education management, system management, administrative-territorial division (system), region, educational region, educational district, district educational system.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах модернізації освіти, яка є основним фактором у житті людей, питання управління освітою входить у число головних завдань галузі, характеризується напруженим пошуком шляхів випереджувального реагування на виклики часу. При цьому важливим вектором управління освітою визнано підвищення його теоретичної обгрунтованості, наукомісткості.

Національна доктрина визначає нові пріоритети розвитку освіти на засадах демократії та гуманізму. Акцент робиться на формування і підтримку регіональних структур, у рамках яких держава разом із недержавним сектором забезпечать утворення узгодженої та цілеспрямованої системи управління, здатної виробляти і реалізовувати ефективну державну політику насамперед у соціальній сфері життєдіяльності суспільства. З огляду на це серед стратегічних завдань Державної програми «Освіта» (Україна XXI століття), Національної доктрини розвитку освіти та Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки є такі: підвищення наукового рівня управління освітою,перехід від державного до державно-громадського управління;чітке розмежування функцій між центральними, регіональними та місцевими органами управління, забезпечення самоврядування навчально-виховних закладів і наукових установ; урахування регіональних особливостей, зростання автономії навчальних закладів і конкурентоспроможності освітніх послуг;міжнародне та міжрегіональне партнерство; впровадження інноваційних технологій; посилення ролі та взаємодії усіх суб'єктів освітньої політики, у якій особистість, суспільство й держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами тощо [11, с.23,24].

Відбувається процес формування нової моделі сучасного державного управління та місцевого самоврядування, яка потребує вдосконалення системи управління освітою в умовах різних рівнів адміністративно-територіального поділу (устрою), методологічних та організаційних аспектів контролю на різних рівнях управління, посилення його дієвості.

Актуальність дослідження. Особливого значення сьогодні набуває регіональний підхід, який забезпечує умови для осмислення змін, продукування нових ідей, формування цілісного інноваційного простору, вирощування освітньої спільноти.

За таких умов актуальним стає визначення особливостей наукового супроводу діяльності освітніх ок-

© Мельник Н., 2012